

Гончарова І. С.

Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського

СТАНОВЛЕННЯ ЛІНГВОМЕНТАЛЬНОЇ СФЕРИ СІМ'Я В БРИТАНСЬКІЙ ТА АМЕРИКАНСЬКІЙ ЛІНГВОКУЛЬТУРАХ

У статті у лінгвокогнітивній та соціально-історичній ретроспективі проаналізовано формування універсально родової соціально-біологічної лінгвоментальної сфери СІМ'Я в британській та американській лінгвокультурах за даними лексикографічних джерел і фразеології. Виявлені особливості лінгвокогнітивної категоризації та концептуалізації досліджуваної сфери, як загальні, так і відмінні для відповідних лінгвокультур.

На основі аналізу сучасних соціологічних, демографічних, політичних й лінгвістичних досліджень авторка доходить висновку, що сім'я як соціально-культурна й економічна структура є динамічною конструкцією, визначення якої має змінюватися відповідно до вимог сучасних британських та американських громадян і громадянського суспільства.

Проведений аналіз лексикографічних джерел та фразеології англійської мови уможливив висновок, що соціальні трансформації, що відбуваються в сучасному суспільстві, змінюють стереотипи поведінки, що історично склалися, у тому числі й у сім'ї. Відбувається трансформація національних цінностей, складовою частиною яких є цінності сімейні, хоча сім'я була й залишається найбільш консервативною, мало підданою змінам частиною людського суспільства. Зрозуміло, що всі ці процеси відбиваються й закріплюються у відповідних лінгвокультурах і мають, з одного боку, універсальний характер, а з іншого – мають певні лінгвокогнітивні національно-культурні відмінності.

Не менш важливим є висновок авторки, що сім'я як соціальний інститут, що існує в будь-якому соціумі, незважаючи на деяку частку консерватизму, підлягає змінам. Це реакція на зовнішні зміни, пов'язані з поступальним розвитком суспільства. Попередні століття внесли значні корективи в погляди на стосунки людей у цій малій соціальній групі, систему виховання дітей і т.д.

Ключові слова: лінгвоментальна сфера СІМ'Я, британська та американська лінгвокультури, лінгвокогнітивна категоризація та концептуалізація, національно-культурні відмінності, лексикографічні та фразеологічні джерела.

Постановка проблеми. Існування кожної лінгвокультури незмінно зумовлене розвитком етнічної мови. На думку Е. Сепіра, «мова є символічним посібником до розуміння культури» [30, с. 28]. Вона може існувати за умови адекватності розумового мовного процесу відбиваному світу [12, с. 26]. Характер відбиття цього світу найбільш помітний у лексичному складі мов.

Аналіз становлення лінгвоментальної сфери СІМ'Я в британській та американській лінгвокультурах у лінгвокогнітивній й соціально-культурній ретроспекції складно проводити у відриві цих лінгвокультур однієї від іншої. Американська лінгвокультура, відокремившись від британської, бере свій початок тільки з кінця XVIII ст. Зрозуміло, що до цього часу сім'я як соціальний інститут уже мала яскраво виражену структуру, а зміст самого поняття вже стійко закріпився в численних лексико-семантичних одиницях англійської мови. Виходячи з цих позицій, на наш погляд, доціль-

ніше розглядати еволюцію лінгвоментальної сфери СІМ'Я в британській та американській лінгвокультурах у рамках єдиної англійської лінгвокультури, маючи на увазі при цьому їх сукупність.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Аналіз робіт вітчизняних і зарубіжних вчених, у центрі уваги яких перебувають проблеми становлення сім'ї у соціокультурній та лінгвокогнітивній площинах (С. Андрухович [1]; О. Антонов [2]; Н. Батова [3]; С. Бурова [4]; Е. Гідденс [5]; Г. Дворецька [6]; Ю. Железнова [7]; І. Кисельова [10]; О. Кострубіна [14]; М. Розенберг [17]; М. Сарібасєва [18]; Т. Смірнова, М. Данілова [21]; Т. Сорока [22]; А. Трущинська [23]; Чень Це, С. Чорнобай [24]; М. Anderson [25]; J. Ribbens, M. Doolittle, S. Day [29]; D. Smith [31]; L. Stone [32] та ін.) дає змогу виділити певні загальні характерні риси досліджуваного поняття в британській і американській лінгвокультурах. Проте додаткового ретельного аналізу потребують

проблеми становлення лінгвоментальної сфери СІМ'Я в британській та американській лінгвокультурах у порівняльній площині.

Постановка завдання. Мета статті полягає у вивченні особливостей становлення лінгвоментальної сфери СІМ'Я в британській та американській лінгвокультурах за даними лексико-графічних джерел та фразеології.

Виклад основного матеріалу. Відомий британський соціолог Е. Гідденс стверджує, що в середньовічній Англії панівною формою була розширена сім'я, а домашні господарства були більшими, ніж зараз, але ця відмінність, на його погляд, пояснюється скоріше наявністю слуг, а не родичів [5, с. 279]. За даними М. Андерсона, в Англії XVII–XIX ст. середній розмір сім'ї становив 4,75 людини, у той час як наприкінці XX ст. цей показник дорівнював 3,04 [25].

Англійський історик Л. Стоун склав схему змін, які призвели до трансформацій середньовічних форм сімейного життя у Великій Британії в сучасні, в якій він розрізняє три основні фази в розвитку британської сім'ї протягом трьохсот років із XVI по XIX ст.: 1) відкрита родова сім'я, 2) ізольована патріархальна сім'я; 3) замкнена, прив'язана до дому нуклеарна сім'я [32].

На думку вченого, формою сім'ї, що панувала, на початку цього періоду й протягом багатьох років була відкрита родова сім'я, яка являла собою нуклеарну сім'ю, що вела власне домашнє господарство порівняно малих розмірів, але була тісно пов'язаною з місцевою громадою, у тому числі зі своїми родичами [32].

Далі, на зміну відкритій родовій сім'ї прийшов тип сім'ї, названий Л. Стоуном ізольованою патріархальною. Цей тип, за твердженням історика, існував із початку XVI до початку XVII ст. головним чином у вищих верствах суспільства і був перехідним. Проте його поява мала велике значення, оскільки ознаменувала поширення відносин, що стали потім більш-менш загальними. Нуклеарна сім'я стала більш відособленою і втратила свій зв'язок з іншими родичами й місцевою громадою. Ця стадія генезису сім'ї була пов'язана зі зростанням значимості материнської й батьківської любові, хоча й супроводжувалася зростанням авторитарної влади батька [32].

І, зрештою, згідно з Л. Стоуном, ізольовані патріархальні сім'ї були поступово витиснуті замкненими, прив'язаними до дому нуклеарними сім'ями, для яких були характерні тісні емоційні зв'язки між їх членами, високий рівень відособленості сім'ї й підвищена увага до виховання дітей [32].

Аналіз робіт вітчизняних і закордонних учених [1–6; 10; 14; 17; 18; 21–25; 29; 31; 32] дає змогу виділити загальні характерні риси досліджуваного поняття в британській культурі:

1. Британська сім'я є моногамною за своєю суттю, а моногамія закріплена законом. Проте цей тип британської сім'ї нині варто розцінювати як періодичну моногамію, оскільки індивідам дозволяється мати послідовно кілька подружжів, хоча ніхто не може мати більш ніж одну дружину або чоловіка одночасно. При цьому число британців, що перебувають у подружніх відносинах поза шлюбом, є досить великим.

2. Британський шлюб заснований на ідеї романтичної любові, визначальним фактором якого є емоційний індивідуалізм, тобто в основі встановлення шлюбних відносин лежить встановлений між партнерами емоційний контакт, що будується на особистому потязі й сумісності. Романтична любов як частина шлюбу стає природною в сучасній Великій Британії і вважається нормальною частиною людського існування, а не специфічною рисою сучасної культури.

3. Британська сім'я є неолокальною і будується за батьківською лінією, що означає, що діти беруть прізвище батька, і власність звичайно переходить по чоловічій лінії. Однак неолокальність не є невід'ємною частиною британської сім'ї, тому що багато сімей із нижчих верств населення є матрілокальними, тобто молоді люди оселяються в районах, розташованих недалеко від місця проживання батьків нареченої.

4. Британська сім'я є нуклеарною і складається з одного або двох батьків, що мешкають разом із дітьми. При цьому нуклеарні сім'ї жодним чином не ізольовані від інших родинних зв'язків.

Сім'я для Сполучених Штатів Америки традиційно являла собою оплот вільного, відповідального американського суспільства, що динамічно розбудовується, займаючи важливе місце й відіграючи вирішальну роль у його формуванні. Однак є сумніви щодо того, що це стабільний, незмінний інститут, оскільки ролі й функції, розмір і склад американської сім'ї з роками постійно мінюся [19].

Перші поселенці на американському континенті визначали сім'ю як соціальний осередок, що складається з батька, матері й дітей, що представляє собою, насамперед, виробничий колектив. Крім цього, сім'я виконувала освітню, релігійну й функцію соціального забезпечення. У сім'ї діти отримували базову освіту й турботу, переймали поважне ставлення до старшого покоління, загалом проявлялася наступність поколінь [3].

Найбільш популярна історично традиційна конструкція сім'ї у США являє собою колектив, очолюваний партнерами протилежних статей у шлюбі, що мають неповнолітніх дітей. Представник чоловічої статі, як правило, приймає на себе роль годувальника, і тільки смерть є типовою причиною його виходу з сім'ї [27]. Дотримання суворих правил такого стану речей передбачало, що жінки не беруть участі в зароблянні грошей. Таке традиційне розуміння домінувало протягом 1930-х і 1940-х рр., у той період історії, коли під керівництвом Ф. Рузвельта і його радників із розробки «Нового курсу» зароджувалася американська держава загального добробуту. Разом із розвитком основи сучасної соціальної політики розбудовувалася й важлива частина економіки й трудової політики. У результаті, як зазначає соціолог М. Хілл, «основною передумовою політичних напрямів соціальної підтримки було те, що суспільна політика мала бути для сімей амортизатором при виникненні економічних труднощів, захищаючи основного годувальника від серйозних труднощів ринку праці (тобто безробіття, низької заробітної плати, відходу на пенсію з неадекватною пенсією) або гарантуючи дохід дітям і жінкам при втраті годувальника» [27, с. 37].

Поняття сім'ї як колективу як нормативної сімейної структури США належить до періоду індустріалізації Америки. До індустріальної революції нормативним ідеалом вважалася сім'я з великою кількістю домогосподарств [28]. Економічна необхідність диктувала умови, за яких покоління мешкали разом, щоб успішно керувати сімейною фермою або бізнесом [31]. Чим більше в сім'ї буде членів, які заробляють, тим у кращих економічних умовах вона перебуває. Однак індустріалізація економіки США ліквідувала необхідність у розширеній сім'ї. Корпорації обіцяли захищену працю й реальний дохід [4].

Більшість дослідників сім'ї керуються в процесі визначення цього поняття такими положеннями [27]: по-перше, «сім'я» визначається так само, як і під час ери «Нового курсу», як осередок, що складається із чоловіка, дружини й неповнолітніх дітей; по-друге, вважається, що чоловік/батько є головним добувачем, у той час як дружина не бере участі в зароблянні грошей, особливо поки неповнолітні діти не досягли шкільного віку; по-третє, найбільш імовірно причиною втрати годувальника є смерть; по-четверте, тільки ті індивідууми, які становлять сімейний колектив, вважаються частиною осередку.

Таким чином, сучасні соціологічні, демографічні, політичні й лінгвістичні дослідження показують, що сім'я як соціально-культурна й економічна структура є динамічною конструкцією, визначення якої має змінюватися відповідно до вимог сучасних американських громадян і громадянського суспільства.

Базовою лексемою універсально родової соціально-біологічної лінгвоментальної сфери СІМ'Я в британській і американській лінгвокультурах є *family*. Її етимологічний аналіз є необхідним кроком для розуміння й визначення місця цієї сфери в системі цінностей британського й американського народів.

Згідно з етимологічними словниками англійської мови [33; 36; 38], уперше згадування слова *family* (від лат. *familia* – *family servants, domestics, members of a household* (= домашні слуги, домогосподарці) було зафіксовано в XV ст. і вживалося для позначення не тільки слуг, але і їх хазяїв. Первісне значення збереглося до кінця XVI ст. Поступове значення розширилося до *whole household* (= усі, хто мешкає в одному будинку), але із середини XVII ст. знову звужилося до сучасного змісту *group of related people* (= люди, поєднані узами споріднення). Сучасне значення *those connected by blood* (= кровний родич) з'явилося на початку XVIII ст.

Вживання цієї лексеми як прикметника зі значенням *those connected by blood* (= кровний, сімейний) було засвідчено в 1807 р. Поява ідіоматичного вираження *in a family way* (= вагітна) зафіксоване в 1796 р. Словосполучення *family circle* (= сімейне коло) з'явилося в 1809 р.; *family man* (= сімейна людина; відданий дружині й дітям) в 1856 р. І актуальне словосполучення *family values* (= сімейні цінності) уперше засвідчене в XX сті. Таким чином, розвиток лексеми *family* йшов як шляхом розширення, так і звуження свого значення.

У лінгвоісторичному плані більш прадавньою номінацією сім'ї в британській лінгвокультурі є лексема *clan*, яка ввійшла в різні мови світу, включаючи російську й українську. Британська енциклопедія визначає поняття «clan» у такий спосіб: *kin group used as an organizational device in many traditional societies. Membership in a clan is traditionally defined in terms of descent from a common ancestor. This descent is usually unilineal, or derived only through the male (patrilineal) or the female (matrilineal) line. Normally, but not always, the clans are exogamous, or out-marrying: marriage within the clan is forbidden and regarded as a form of incest. Clans may segment into subclans*

or lineages, and genealogical records or myths may be altered to incorporate new members who have no biological relation to the clan [26]. У цій дефініції виділяються такі лінгвокогнітивні ознаки поняття: 1) споріднення; 2) традиційне суспільство; 3) загальний предок; 4) однолінійність, 5) екзогамія (заборона шлюбних відносин між членами родинного колективу). У клану можуть бути відгалуження, є також ритуальні способи приєднання до кланів тих людей, в яких немає із цим кланом кровного споріднення.

Основним засобом вербальної презентації лінгвоментальної сфери СІМ'Я в сучасній британській й американській лінгвокультурах залишається полісемантична лексема *family*. Ця лексема в словникових статтях представлена двома частинами мови: *family* (n.) і *family* (adj.). За даними лексикографічних джерел [33–35; 37–40], *family* (n.) має 23 і *family* (adj.) 4 значення, іншими словами лексико-семантичних варіантів, тому що, за О. Смирницьким, лексико-семантичний варіант слова – це окреме значення того самого слова [20, с. 157].

Отже, іменник *family* має такі значення: **1.** *A group of people who are related to each other, especially a mother, a father, and their children;* **2.** *A social unit living together;* **3.** *The children of one person or one couple collectively;* **4.** *The spouse and children of one person;* **5.** *A person having kinship with another or others, including those who are now dead;* **6.** *A group of persons sharing common ancestry;* **7.** *Approved lineage, esp. noble, titled, famous, or wealthy ancestry;* **8.** *All the persons living together in one household;* **9.** (Slang) *A loose affiliation of gangsters in charge of organized criminal activities;* **10.** *A group of people who are generally not blood relations but who share common attitudes, interests, or goals and, frequently, live together;* **11.** *The staff or body of assistants;* **12.** *A pair of adult animals and their babies;* **13.** *Any group of related things or beings, esp. when scientifically categorized;* **14.** (Biology) *Any of the taxonomic groups into which an order is divided and which contains one or more genera;* **15.** (Ecology) *A group of organisms of the same species living together in a community;* **16.** (Linguistics) *A group of historically related languages assumed to derive from one original language;* **17.** (Mathematics) *A class of functions or the like defined by an expression containing a parameter;* **18.** (Mathematics) *A group of curves or surfaces whose equations differ from a given equation only in the values assigned to one or more constants in each curve;* **19.** (Mathematics) *A set;*

20. (Chemistry) *A group of elements with similar chemical properties;* **21.** (Chemistry) *A vertical column in the periodic table of elements;* **22.** (Physics) *The isotopes, collectively, that comprise a radioactive series;* **23.** *A group of products or product models made by the same manufacturer or producer.*

За даними тих самих лексикографічних джерел, значення лексеми *family* (adj.) зводяться до чотирьох: **1.** *Suitable or appropriate for adults and children;* **2.** *Of, pertaining to, or characteristic of a family;* **3.** *Belonging to or used by a family;* **4.** *Not containing obscene language.* Варто зазначити, що значення *family* (n.) покривають усі значення лексеми *family* (adj.).

Що стосується зони словотвору лексеми *family*, то є кілька похідних утворень у цьому лексико-семантичному полі: *extrafamilial, familial, familiar, familiarly, familiarity, familiarization, familiarize, familism, familist, multifamily, profamily, stepfamily, subfamily, superfamily, unfamiliar.* Активний словотвір за участю лексеми *family* свідчить про підвищений інтерес представників британської й американської лінгвокультур до цієї лінгвоментальної сфери, що зумовлено особливостями їх мовної картини світу.

Аналіз синонімів ключового слова, що вербалізує досліджувану сферу, дає змогу виявити її диференціальні ознаки, що проявляються в зіставленні лексем, що належать до синонімічного ряду [16, с. 125]. Ознаки, що є загальними для слів, які корелюють, є інтегральними, а ознаки, якими вони різняться, – диференціальними семантичними ознаками [11, с. 97].

Аналіз синонімічного ряду лексеми *family*, який нараховує більш 100 синонімів (*ancestors, bloodline, category, children, clan, class, dynasty, forefathers, home, house, household, in-laws, kind, ménage, mob, offspring, pedigree, relative(s)* та ін.), показав, що ця лексема-полісемант є домінантою синонімічного ряду, в який вона входить, і, відповідно, є іменем лінгвоментальної сфери СІМ'Я, адже лексема *family* не має такого синоніма, який би повністю розкривав її зміст. Члени парадигми співвідносяться тільки за одним або кількома значеннями або відтінками значень семантичної структури базової лексеми. Ці лексеми характеризують цю сферу за різними параметрами й ознаками. Наприклад, синонім *ancestors* має тільки дві інтегральні семантичні ознаки з лексемою *family* – «люди» і «нащадок», усі інші семантичні ознаки є диференціальними.

Не можна не зазначити, що лексико-семантичний простір лінгвоментальної сфери СІМ'Я

в британській і американській лінгвокультурах також представлений й іншими номінаціями, еквівалентними за своїм значенням тим, які можна проаналізувати в російській й українській лінгвокультурах, а саме: *husband, wife, spouse, kin, son, daughter, child, parent, relative* та ін.

Паремійний фонд англійської мови, в якій відбиті особливості сімейних відносин у британській і американській культурах, представлений великою кількістю прислів'їв, приказок і фразеологізмів, які, як правило, знаходять свої еквіваленти в українській лінгвокультурі. Порівн., наприклад, *Like father, like son* (укр. *Яблуна від яблунки недалеко падає*), *Marry in haste and repent at leisure* (укр. *Одружився на скору руку та на довгу муку*), *Choose your wife on Saturday, not on Sunday* (укр. *Вибирай дружину не в хороводі, а в городі*), *First thrive and then wife* (укр. *Спершу оперися, а потім і одружися*), *Keep your eyes wide open before marriage, half shut afterwards* (укр. *Дивуй в очі до весільної ночі, а потім прижмурюйся*), *Every family has a skeleton in the cupboard, Many a good father has but a bad son, Children are poor men's riches, A babe in the house is a well-spring of pleasure, Every mother thinks her own gosling a swan* (укр. *Дитя хоч і криве, а батькам диво*), *A good wife makes a good husband* та ін.

Висновки і пропозиції. Отже, сім'я як соціальний інститут, що є в будь-якому соціумі, незважаючи на деяку частку консерватизму, підлягає змінам. Це реакція на зовнішні зміни, пов'язані з поступальним розвитком суспільства. ХХ ст. внесло значні корективи в погляди на стосунки людей у цій малій соціальній групі, систему виховання дітей і т.д.

Традиційно вважається, що в основі системи сімейних цінностей має лежати духовна спільність, «взаємне почуття особистої незамінності, яке зв'язує батьків з дитиною й дитини з батьками, зв'язком єдиної у своєму роді – таємничим зв'язком кровної любові» [9, с. 214]. У ХХ ст., на думку дослідників, сім'я із трудової одиниці

перетворилася на споживчу. В 30-і роки ХХ в. «у суспільній свідомості вже були широко поширені прагматичні погляди на сім'ю: розуміння сім'ї як духовного організму було витиснуто акцентуванням побутового, у найкращому разі соціально-психологічного трактування сімейного союзу» [15, с. 110]. В. Зеньковський вважає, що саме «розсічення сім'ї», тобто втрата духовної зв'язаності її членів, є головним показником сімейної кризи ХХ ст. Будучи філософом, богословом і педагогом, він визначає дві важливі причини цього явища: зменшення ролі спільної праці в сім'ї й зміна становища жінки, яка перестала бути «будувальною силою», оскільки змушена часто й багато займатися трудовою й суспільною діяльністю, проводячи усе менше часу в сім'ї. Жінка «зсередини сутеніла й коливалася в самих основах своїх» [8, с. 55]. Збідніння людської духовності, на думку В. Розанова, І. Льїна, В. Зеньковського, послабило потенціал сімейного виховання: «У такі періоди сім'я не знаходить собі більше визнання й пошани, «її не бережуть, її не будують». Сім'я перестає відповідати своєму призначенню, бути «островом духовного життя» [15, с. 111]. Таким чином, основну причину розпаду сім'ї філософи бачать у духовній кризі, а не зовнішніх змінах, яких зазнає суспільство протягом історії його розвитку: «Сім'я розпадається зовсім не від прискорення історичного темпу, а внаслідок переживаної людством духовної кризи» [9, с. 201].

Таким чином, соціальні трансформації, що відбуваються в сучасному суспільстві, змінюють стереотипи поведінки, що історично склалися, у тому числі й у сім'ї. Відбувається трансформація національних цінностей, складовою частиною яких є цінності сімейні, хоча сім'я була й залишається найбільш консервативною, мало підданою змінам частиною людського суспільства. Зрозуміло, що всі ці процеси відбуваються й закріплюються у відповідних лінгвокультурах і мають, з одного боку, універсальний характер, а з іншого – можуть мати певні лінгвокогнітивні національно-культурні відмінності.

Список літератури:

1. Андрухович С. Ю. Жінки їхніх чоловіків. Івано-Франківськ : Лілея-НВІ, 2005. URL: <http://ruscorpora.ru>.
2. Антонов А. И., Медков В. М. Социология семьи. Москва : Изд-во МГУ : Изд-во Междунар. ун-та бизнеса и управления («Братья Карич»), 1996. 304 с.
3. Батова Н. А. История развития семейных отношений в России и США. *Социосфера*. 2011. № 4. С. 93–97.
4. Бурова С. Н. Социология брака и семьи : история, теоретические основы, персоналии. Минск : Право и экономика, 2010. 444 с.
5. Гидденс Э. Социология. Пер. с англ. / науч. ред. В. А. Ядов; общ. ред. Л. С. Гурьевой, Л. Н. Посилевича. Москва : Эдиториал УРСС, 1999. 703 с.

6. Дворецька Г. В. Соціологія : Навч. посібник. Київ : КНЕУ, 2001. 472 с.
7. Железнова Ю. В. Лингвокогнитивное и лингвокультурное исследование концепта «семья» : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.19 «Теория языка». Ижевск, 2009. 27 с.
8. Зеньковский В. В. Проблемы воспитания в свете христианской антропологии. Москва : Изд-во Свято-Владимирского Братства, 2012. 224 с.
9. Ильин И. А. Путь духовного обновления. Москва : Ин-т русской цивилизации, 2011. 1216 с.
10. Киселева И. А. Концепт «семья» и его репрезентация в ассоциативном поле концепта «детство» в русской и английской лингвокультурах (на материале женской мемуаристики конца XIX – начала XX вв.). *Вестник Московского гос. областного ун-та. Серия : Лингвистика*. 2016. № 4. С. 134–143.
11. Кобозева И. М. Лингвистическая семантика : Учебник. Изд. 2-е. Москва : Едиториал УРСС, 2004. 352 с.
12. Колшанский Г. В. Коммуникативная функция и структура языка. Изд. 2-е, стер. Москва : URSS, 2005. 176 с.
13. Кон И. С. Психология ранней юности : Кн-га для учителя. Москва : Просвещение, 1989. 255 с.
14. Кострубина Е. А. Гиперконцепт семья/дом – family/home в русской и английской лингвокультурах : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.20 «Сравнительно-историческое, типологическое и сопоставительное языкознание». Омск, 2011. 20 с.
15. Лепешев Д. В. Концептосфера русской семьи и философия воспитания в России. *Исторические, философские, политические и юридические науки, культурология и искусствоведение. Вопросы теории и практики*. 2013. № 12 (38): в 3-х ч. Ч. II. С. 109–113.
16. Попова З. Д., Стернин И. А. Очерки по когнитивной лингвистике. Воронеж : Истоки, 2003. 191 с.
17. Розенберг Н. В. Семья как культурная единица, способ сохранения и трансляции культурных традиций. *Известия высших учебных заведений. Поволжский регион. Гуманитарные науки. Философия*. 2008. № 4. С. 45–53.
18. Сарыбаева М. Ш. Система обозначений родства в английском, русском и казахском языках : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.04 «Германские языки», 10.02.01 «Русский язык», 10.02.02 «Языки народов СССР (казахский язык)». Алма-Ата, 1991. 31 с.
19. Семья и семейное воспитание : кросс-культурный анализ на материале России и США. Москва : Изд-во Российского государственного социального университета 2009. 416 с.
20. Смирницкий А. И. Лексикология английского языка. Москва : Изд-во л-ры на иностр. языках, 1956. 260 с.
21. Смирнова Т. Е., Данилова М. В. Исследование отношения молодежи к гражданскому браку. *Молодой учёный*. 2014. № 3. С. 1021–1024.
22. Сорока Т. В. Концепты «дім» і «родина» в російській, англійській і французькій мовній свідомості : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.15 «Загальне мовознавство». Донецьк, 2006. 20 с.
23. Трущинская А. С. Лексико-фразеологическая объективация концепта семья в русском и английском языках : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.19 «Теория языка». Воронеж, 2009. 19 с.
24. Чень Це, Чернобай С. Семантическая структура идиом концептуального поля «семья» в английской и китайской лингвокультурах. *Ученые записки Крымского федерального ун-та имени В. И. Вернадского. Филологические науки*. 2016. Т. 2 (68). № 2. Ч. 1. С. 274–280.
25. Anderson M. Family structure in nineteenth century Lancashire. Cambridge, 1981. 240 p.
26. Britannica – The Online Encyclopedia. 2012. URL: <http://www.britannica.com/>.
27. Hill M. When Is a Family a Family? Evidence from Survey Data and Implications for Family Policy. *Journal of Family and Economic Issues*. 1995. No. 16(1). P. 35–64.
28. Rayman P., Bookman A. Creating a Research and Public Policy Agenda for Work, Family, and Community. *Annals of the American Academy of Political and Social Science*. 1999. P. 191–211.
29. Ribbens McCarthy J., Doolittle M., Day S. Understanding Family Meanings: A Reflective Text. Policy Press, 2012. 296 p.
30. Sapir E. Selected writings of Edward Sapir in language, culture and personality. Berkeley : University of California Press, 1949. 617 p.
31. Smith D. S. The Curious History of Theorizing about the History of the Western Nuclear Family. *Social Science History*. 1993. No. 17(3). P. 325–33.
32. Stone L. The family, sex and marriage in England 1500-1800. London : Weidenfeld & Nicolson, 1977. 800 p.
33. The Cambridge Dictionary. URL: <http://dictionary.cambridge.org>.
34. The Collins Dictionary. URL: <http://www.collinsdictionary.com>.
35. The Dictionary Reference. URL: <http://dictionary.reference.com>.
36. The Etymological Dictionary of the English Language. URL: <http://www.etymonline.com>.

37. The Free Dictionary. URL: <http://www.thefreedictionary.com>.
38. The Longman Dictionary. URL: <http://www.ldoceonline.com>.
39. The Oxford Dictionary. URL: <http://oxforddictionaries.com>.
40. The Webster's Dictionary. URL: <http://www.websters-online-dictionary.org>.

Goncharova I. S. FORMATION OF LINGUO-MENTAL SPHERE OF FAMILY IN BRITISH AND AMERICAN LINGUO-CULTURES

The article deals with the analysis of the peculiarities of the formation of the universal social and biological linguo-mental sphere of FAMILY in the British and American linguo-cultures according to lexico-graphic sources and phraseology in the linguo-cognitive and socio-historical retrospection. The peculiarities of the linguo-cognitive categorization and conceptualization of the sphere under analysis have been revealed which turned out to be both common and specific for the corresponding linguo-cultures.

Based on the analysis of modern sociological, demographic, political and linguistic researches, the author arrives at the conclusion that family as a social and cultural and economic structure represents a dynamic construction the definition of which has to change according to the demands of contemporary British and American citizens and the civil society as a whole.

The analysis of the lexico-graphic sources and phraseology of the English language made in this research has brought the author to the conclusion that the social transformations that take place in the modern society must change the stereotypes of behavior which were historically formed including the sphere of family. We can observe the transformation of national values the component part of which are the family values, though the family remains one of the most conservative part of the human society which is not subject to significant changes. It is obvious that all these values are reflected and fixed in corresponding linguo-cultures and, on the one hand, have a universal character but, on the other hand, can have certain linguo-cognitive national and cultural specificities.

It is also important that the author assumes and proves that family as a social institute which exists in any community regardless its conservatism undergoes objective changes. This is a reaction to the external changes connected with the gradual development of any society. The previous centuries have brought significant corrections to the understanding of people's relations in this small social group, in the system of children's upbringing, etc.

Key words: *linguo-mental sphere of FAMILY, British and American linguo-cultures, linguo-cognitive categorization and conceptualization, national and cultural specificities, lexico-graphic and phraseological sources.*